DJURENS VÄRLD

Nr 4 2020 Svenska Djurskyddsföreningens medlemstidning

Kaniner
populärt men ofta bortglömt husdjur

Hjälp djuren i vinter
det här kan du göra

Vilda djur i världen
allvarligt läge för flera arter

SVENSKA DJURSKYDDS FÖRENINGEN

Fiskgjuse

Södermanlands landskapsdjur, fiskgjusen, är en medelstor rovfågel med långa vingar och vit undersida. Den ses ofta kretsa över sjöar och de flesta av fåglarna i den europeiska populationen finns i Sverige.

I början av 1900-talet var fiskgjusen en sällsynt fågel men efter fridlysning i slutet av 1920-talet ökade beståndet och arten anses nu vara livskraftig. Uppskattningsvis finns 4100 par i Sverige.

Under augusti och september flyttar de långt söderöver, ända ner till Senegal och Nigeria i Västafrika. I mars och april vänder många par åter till Sverige, men ungfåglarna stannar kvar i Afrika under sommaren alternativt flyttar inte längre än till Medelhavsområdet.

Fiskgjusen har ett karaktäristiskt utseende med enfärgad mörkbrun översida och nästan vit undersida. Huvudet är ljust och ögonen ramas in av mörka strimmor. Trots sitt särpräglade utseende förväxlas den ibland med ormvråkar men vingspannet är bredare; bara örnar har större vingspann än fiskgjusen. Den häckar i anslutning till sjöar och större vattendrag samt längs kusterna över större delen av landet. Framför allt finns starka populationer i områden med större sjöar, till exempel i Småland, Södermanland och kring nedre Dalälven. När fiskgjusen är på jakt efter fisk ryttlar den ("står stilla" i luften) på 20-30 meters höjd ovanför vattenytan. Den fångar bara ytligt simmande fisk, ner till maximalt en halv meters djup.

Fiskgjusen bygger ofta sitt stora risbo i toppen av en kraftig tall med utsikt över omgivningen. Majoriteten av boplatserna finns i närheten av en sjö eller annat vattendrag men det händer att den även bosätter sig på mossar eller hyggen, långt från vatten, vilket anses vara en strategi som ger den möjlighet att välja mellan olika fiskesjöar i områden där sjöarnas kvalitet är dålig. ■

Källor: Naturhistoriska riksmuseet, SLU-artdatabanken, Nationalencyklopedin.

Fakta fiskgjuse *(Pandion haliaetus)*

Ordning:	Hökfåglar.
Familj:	Fiskgjusar.
Vikt:	1,2-2,2 kg.
Storlek:	Upp till 60 cm lång, vingspann 140-165 cm.
Föda:	Endast fisk.
Livslängd:	20-25 år, högsta kända ålder 26 år.

Innehåll

04 Aktuellt på djurskyddsfronten
08 Reportage – Kaniner populärt husdjur
12 Gåvotack
13 Reportage – Läget för de vilda djuren
18 SDF tipsar – Hjälp djuren i vinter
21 Konsument – Dun och ull
22 Mitt husdjur – Hund
23 Korsord
24 På spaning i naturen – Ekorre

Bli medlem

Ett medlemskap i Svenska Djurskyddsföreningen innebär att du är en röst för djuren.

Medlemsavgift för 2021: 200 kronor.
Ungdom t.o.m. 18 år: 100 kronor.
Årsbetalande juridisk person: 1 500 kronor.
Stödjande medlem: 100 kronor.

Betalning sker till plusgirokonto 55 99 85-7 märk betalningen med namn och adress.

Djurens Värld nr 4 2020
Medlemstidning för Svenska Djurskyddsföreningen. Utkommer med fyra nummer per år.

Ansvarig utgivare
Lillemor Wodmar

Redaktör
Louise Cederlöf

Andreredaktör
Annika Wikström

Formgivning
Annika Wikström

E-post
djurensvarld@djurskydd.org

Kommunikationsstrategi
JCW Hållbar Kommunikation

Redaktionskommitté
Johan Beck-Friis
Louise Cederlöf
Annika Wikström
Lillemor Wodmar
JCW Hållbar Kommunikation

Tryckeri
Stjärntryck, Stockholm

ISSN
0291-1545

Omslagsfoto
Jenny Svennås-Gillner

Foto
Mostphotos om inget annat anges.

Djurens Värld trycks på miljövänligt papper.

Med- och motvind

Det blåser när man jobbar med djurskydd, och det ska det göra. Ibland får man en pust i ryggen och då går det lättare men ibland kommer vinden rakt framifrån och det känns som man inte rör sig någonstans.

En fråga som SDF kritiserat i över 50 år är användningen av levande grävlingar i så kallade grytanlagsprov. Grävlingen stängs in i ett konstgjort gryt som man sedan släpper in en blivande grythund i, för att se om hunden har rätt ”anlag”. I praktiken handlar det om att hetsa två djur mot varandra, något som vår djurskyddslag inte tillåter i andra sammanhang. I somras konstaterade både Jordbruksverket och Naturvårdsverket att användandet av levande grävling vid grytanlagsprov bör fasas ut. Äntligen, utropade SDF, men det formella beslutet från regeringen dröjer. I början av november skickade därför SDF, tillsammans tre andra organisationer, ett brev till landsbygdsministern där vi framhöll att grytanlagsprov med levande grävlingar måste förbjudas. Även om man har medvind kan en extra fläkt emellanåt behövas.

Värre är det när man måste börja försvara djurskyddsregler man trodde var självklara i Sverige.

Vi har sedan 1988 (med rätta) varit stolta över att alla mjölkkor i landet får komma ut och beta på sommaren. Den 15 november rapporterade Eko-nyheterna att LRF vill ta bort beteskravet för kor i lösdrift. Samtidigt som Arla marknadsför svensk mjölk med parollen ”Ännu bättre djuromsorg”. Ologiskt och bakåtsträvande tycker många, men nu behöver vi bygga vindskydd för att inte kornas välförtjänta sommarbete ska blåsa bort.

Ett annat motvindsexempel är vår unikt kompromisslösa regel att alla djur ska bedövas innan de slaktas, för att slippa stress och smärta under slakten. I slutet av september lämnade en av generaladvokaterna i EU-domstolen ett yttrande om att slakt utan bedövning inte får förbjudas. Religiösa ritualer är viktigare än djurskydd, menade han. Uttalandet blev ett allvarligt hot mot bedövningskravet i Sverige eftersom domstolens beslut gäller i alla EU-länder och går över svensk lag. Dom har i skrivande stund inte fallit i målet, som från början inte alls berörde Sverige, men plötsligt uppstod ett nytt hot mot vår djurvälfärd.

Det är i dessa lägen som SDF och liknande organisationer måste stå som skydd mot snålblåsten och helst vända vinden. Vi lyckas inte alltid men vi slutar aldrig försöka.
Tack för att du stöttar oss. ■

Johan Beck-Friis
Generalsekreterare SDF

Kontakta Svenska Djurskyddsföreningen
Besöksadress:
Sandsborgsvägen 55,
122 33 Enskede

Expeditionstid, måndag–torsdag: 09.00-15.00.
Lunchstängt: 11.30-12.30.
Expeditionstid, fredag: 09.00-13.00.

Telefon: 08-783 03 68
Hemsida: www.djurskydd.org
E-post: info@djurskydd.org

Text: Louise Cederlöf

Fri veterinärvård på Djurens dag

Den 4 oktober – på Djurens dag – arrangerade SDF tillsammans med Hundstallet Åkeshov återigen gratis veterinärvård till de djur vars ägare lever i hemlöshet.

Att säkerställa att även djur som lever med människor i social och ekonomisk utsatthet får hjälp när de är skadade eller sjuka är en viktig och uppskattad insats. I år sammanföll den återkommande verksamheten med Djurens dag och utfördes på Hunstallet i Åkeshov med särskild corona-anpassning. 15 hundar fick hjälp med bland annat vaccination, hälsokontroll, kloklippning och tidsbokning för munsanering och operationer. Man bistod även med rådgivning inför uppföljande veterinärbesök och specialfoder till de hundar som behövde det.

SDF vill rikta ett särskilt tack till alla som skänkt en slant och som bidrar till att vi kan fortsätta hjälpa alla djur i samhället. ■

Stoppa kalvtransporterna!

SDFs upprop mot Stena Line avslutad

SDFs namninsamling mot Stena Line som transporterar unga, ej avvanda kalvar från Irland är nu avslutad. 22 882 personer från hela världen har skrivit på uppropet som nu har överlämnats till rederiets ledning.

Från Irland, som är en stor mjölkproducent i EU, exporteras årligen hundratusentals kalvar för vidare uppfödning i olika europeiska länder. Kalvarna är bara tre veckor gamla vid transporten som tar över ett dygn i anspråk. Under den tiden får kalvarna ingen mjölkersättning utan bara dricksvatten vilket bryter mot EUs transportregler. SDF har länge försökt få Stena Line att sluta med sjötransporterna utan resultat. Därför startades en namninsamling som totalt gett 22 882 underskrifter, 1 066 från Sverige och 21 816 från övriga världen, några så långt bort som från Japan, Australien och USA.

Många av undertecknarna är upprörda över hur ett svenskt rederi kan ägna sig åt något som uppenbarligen bryter mot lagen och som innebär stort lidande för djuren: "Hur kan Stena syssla med sådant flagrant djurplågeri? Där sjönk min aktning för Stena. Fy skam.", "Vi kommer att bojkotta Stena Lines färjor tills rederiet slutar med kalvtransporterna", lyder några av kommentarerna.

Den 18 november överlämnade SDFs generalsekreterare Johan Beck-Friis, tillsammans med Lesley Moffat som är verksamhetsledare för Eyes on Animals (EoA), de insamlade underskrifterna till två företrädare för Stena Lines styrelse. SDF och EoA kräver att Stena Line slutar transportera kalvar från Irland till den europeiska kontinenten. Organisationerna satte som delmål att inga kalvar yngre än två månader ska transporteras inom ett års tid. På sikt ska inga kalvar alls transporteras då Irland har goda förutsättningar att själv ta hand om och föda upp sina kalvar.

Företrädarna för Stena Line tog emot namnlistorna och lyssnade på kraven. Inga löften gavs under uppvaktningen men en fortsatt dialog i frågan kommer att ske mellan rederiet och SDF + EoA.

– SDFs förhoppning är att via löpande diskussioner med Stena Line kunna avsluta kalvtransporterna från Irland helt. Den aktuella namninsamlingen var avgörande för att starta förhandlingarna, säger SDFs generalsekreterare Johan Beck-Friis. ■

Röda pandor har fötts på Parken Zoo

I juli fick man ovanligt tillskott på Parken Zoo: två röda pandor. Arten har minskat drastiskt i antal de senaste decennierna och är starkt hotad.

SDFs samarbetspartner, Parken Zoo i Eskilstuna, deltar i det europeiska avelsprogrammet, EEP, för att bevara arten. I det vilda lever den röda pandan i Himalayas bergstrakter och på Burmas högland. De senaste 50 åren har beståndet minskat med ca 40 procent och den är nu fridlyst i större delen av sitt utbredningsområde. Tidigare jagades den för sin päls men på senare tid är skogsskövling det största hotet.

De två pandorna som föddes på Parken Zoo, en hane vid namn Terai och en hona som fått namnet Mithila, är båda döpta efter regioner i Nepal.

– De är i fin form, säger Anita Brukevica, veterinär och djurparkschef på Parken Zoo. ■

LRF vill slopa beteskrav för mjölkkor

Den 1 oktober fattade LRFs styrelse beslut om att arbeta för ett slopat beteskrav för mjölkkor i lösdrift. Försvinner beteskravet innebär det en klar försämring för djuren och kan även strida mot djurskyddslagen, anser SDF.

Som skäl till att styrelsen biföll motionen från LRF Västra Götaland anges "en snabb teknikutveckling, luftigare stallar och möjlighet till företagsutveckling". Man menar också att en god djurvälfärd inte är avhängig utevistelse.

Beslutet har mötts av kritik, inte minst från landets djurskyddsorganisationer som genom åren kämpat för att svenska mjölkkor ska få behålla betesvistelsen sommartid – en unik lagstiftning som inte finns i något annat land i världen.

Dagens betesregler säger att mjölkkor ska vara ute minst sex timmar/dygn under perioden 1 maj till 31 oktober i södra och mellersta Sverige, och mellan 1 maj till 1 oktober i norra Sverige. Antal dagar som korna måste vara ute under denna tid varierar mellan 60 och 120 dagar, beroende på var i landet djuren hålls. Tjurar och kalvar yngre än sex månader omfattas inte av betesreglerna.

– De flesta av landets mjölkkor hålls idag i lösdrift men dessa djur behöver sommarbetet för sin hälsa och välfärd lika mycket som de uppbundna korna gör, kommenterar SDFs generalsekreterare Johan Beck-Friis. ■

Licensjakt på säl

Naturvårdsverket föreslår att licensjakt på gråsäl och knubbsäl införs trots att det innebär stora risker för djurskyddet och sälbeståndet i stort. Länsstyrelsen i Stockholm bedömer dessutom att 2000 sälar saknas i ytterskärgården till följd av den licensjakt som infördes i våras.

SDF är negativa till att licensjakt på gråsäl och knubbsäl föreslås i Naturvårdsverkets översyn om nya jakttider, vilket har framförts i ett remissvar den 5 oktober 2020.

Redan idag finns möjlighet till skyddsjakt och frågan behöver utredas ytterligare, inte minst då det framkommit att kommersiella företag arrangerar jaktresor till betalande kunder för att skjuta säl.

Nuvarande regler ställer dessutom inte krav på inrapportering av skadeskjutning vilket gör att ansvariga myndigheter inte har några om uppgifter om det. SDF anser därför att all licensjakt på säl i dagsläget måste stoppas. ■

Hundar spårar coronavirus i Finland

Intresset för att använda hundar i kampen mot COVID-19 är stort. Flera länder har pågående studier och i Finland används hundar nu på flygplatsen Helsingfors-Vanda för att hitta resenärer som kan bära på viruset.

Storbritannien, Frankrike och USA är några av de länder som har pågående studier om hundar som coronadetektiver men forskare vid Helsingfors universitet var först ut och presenterade resultat från en pilotstudie redan i våras. I pilotstudien gjordes blindtester på hundar med omkring 20 prover från personer som testat positivt och 80 prover från personer som testat negativt.

– Även om vi bara testade ett fåtal hundar lyckades alla fenomenalt bra och de lär sig snabbt, säger Anna Hielm-Björkman, docent i veterinärmedicin vid Helsingfors universitet, i en intervju med SVT Nyheter.

Som en följd av de positiva resultaten pågår sedan i slutet av september ett projekt på Helsingfors-Vanda flygplats där hundarna specialtränas till att hjälpa gränskontrollen att leta upp symtomfria människor som eventuellt kan bära på coronaviruset. Om hundarna markerar en person testas denne för COVID-19. Projektet på Helsingfors-Vanda kommer att pågå fram till årsskiftet. ■

SVENSKA DJURSKYDDSFÖRENINGEN

Stöd Svenska Djurskyddsföreningens arbete för djuren.

Swisha en gåva till 1230 960708

Märk gärna gåvan med ditt namn.

Slakt utan bed

En av EU-domstolens generaladvokater, Gerard Hogan, har ifrågasatt medlemsländers rätt att förbjuda slakt utan bedövning. Inom kort avgörs frågan i EU-domstolen. Beslutet kan komma att påverka Sveriges undantagslösa förbud mot att slakta djur utan föregående bedövning, som funnits sedan 1937.

Det var i samband med att det i Belgien tidigare i höstas lades ett förslag som skulle förbjuda slakt utan bedövning som frågan aktualiserades. Generaladvokat Hogan hävdar att EUs slaktförordning inte tillåter förbud utan undantag för religiösa traditioner men flera länder, däribland Sverige, har redan ett undantagslöst förbud och andra vill införa det.

EUs regler säger att djur ska bedövas före slakt men gör undantag för religiös slakt och varje enskilt land har idag möjlighet att införa striktare djurskyddsregler än vad EU-lagstiftningen anger. SDF har agerat i frågan genom Eurogroup for Animals, och påpekat att allt fler religiösa samfund accepterar bedövning före slakt och att det ofta går att ta hänsyn både till djurens behov och religionsfriheten.

SDF har också tillsammans med Djurskyddet Sverige och Djurens Rätt skrivit till lands-

Nötdjur, får, getter och fjäderfä av hönsfågeltyp samt vissa fiskar riskerar att slaktas utan bedövning.

dövning i fara

bygdsminister Jennie Nilsson för att uppmana henne att ta kontakt med företrädare vid EU-domstolen för att påminna och poängtera att medlemsländerna enligt gällande lagstiftning har rätt att förbjuda slakt utan bedövning, oavsett i vilket sammanhang slakten sker.

Bedövning sker med exempelvis bultpistol, koldioxid eller elektricitet. Nyligen debatterade SDFs generalsekreterare Johan Beck-Friis saken i SVTs morgonstudio där det från motståndarsidan fördes fram att även bedövningen i sig är plågsam.

– Att inte bedöva först innebär ett stort lidande för djuren, betydligt större än det obehag som bedövning kan ge. Det är därför viktigt att vi får behålla vårt bedövningskrav som det är idag. Det är också viktigt att komma ihåg att slakt utan bedövning inte är detsamma som religiös slakt, halalslakt kan till exempel ske med bedövning, säger Johan Beck-Friis.

EUs expertorgan för livsmedelsfrågor, EFSA, konstaterade i ett uttalande den 11 november 2020 att slakt utan bedövning inte bör ske och understryker att bedövning före slakt är den enda åtgärd som kan förebygga djurvälfärdsproblem i slaktsituationen. Vid den här tidningens tryck har ännu inget beslut från EU-domstolen kommit. ■

Hajar riskeras att massdödas
för coronavaccin

Flera av de vaccin som nu tas fram mot COVID-19 innehåller squalen, ett ämne som finns naturligt hos ett antal växter och djur. Särskilt mycket squalen finns i levern hos djuphavshajar. Organisationen Shark Allies befarar att en halv miljon hajar kommer att dödas i framställandet av coronavaccin.

Squalen används i många produkter som exempelvis kosmetika och i maskinolja. I vaccin används det som adjuvans, vilket innebär att det förstärker immunförsvarets respons. Att läkemedelsföretag, bland annat brittiska GlaxoSmithKline, nu använder sig av squalen från just hajar kan få förödande konsekvenser, menar Shark Allies. Djuphavshajar växer långsamt, blir könsmogna sent och föder få ungar. Beståndet skulle direkt påverkas negativt vid ett ökat fiske.

För att utvinna ett ton squalen krävs omkring 3000 hajar och om hela världens befolkning får två doser av detta vaccin skulle en halv miljon hajar behöva dödas, skriver Shark Allies på sin hemsida. Djurskyddsorganisationen påpekar att det går att utvinna squalen från vegetabiliskt håll och har startat en kampanj med namninsamling för att uppmana världen att skapa ett coronavaccin fritt från hajleverolja. Besök www.sharkallies.com för att läsa mer. ■

Kaniner

– populärt husdjur med särskilda behov

När vi pratar om husdjur handlar det ofta om hundar och katter. Men det finns ett annat djur som också är mycket omtyckt och vanligt i våra hem vars behov inte är lika uppmärksammade – nämligen kaninen. Djurens Värld har besökt en kaningård för att lära sig mer om detta fantastiska lilla djur.

Text & foto: Louise Cederlöf

Så fort vi kliver in en av kaningårdarna på baksidan av radhuset, med vidhängande allmänning utlånad av kommunen, rusar flera små kaniner av rasen liten rex fram till oss. De undersöker nyfiket mina skor, ställer sig på bakbenen och luktar på benen och vill bli klappade.

– Det är väldigt sociala, det var därför jag fastnade för den här rasen. De är sällskapliga och aktiva, som små hundar, säger Pernilla Eriksson, uppfödare och ägare till Zoes kaniner i Vendelsö utanför Stockholm.

Här finns just nu 26 vuxna kaniner och två kullar med åtta respektive nio ungar. Några av ungarna är redan sålda, medan några kommer att stanna kvar. Antalet brukar variera, som mest har här funnits 50 kaniner. Hägnen, eller gårdarna som de kallas, är avdelade med kraftigt nät, har plasttak och på dörrarna sitter hänglås. För två år sedan var en räv på besök och hade ihjäl en kanin och släppte ut tre andra, en av dem lever fortfarande vilt i området trots försök att fånga in honom.

– Vi vill inte vara med om det igen, så nu är allt ordentligt rovdjurssäkrat.

Förutom burar och små hus, finns på marken inne i gårdarna stubbar och grenar, halm, hö och lådor med jord. Flera gånger i veckan lägger Pernilla in nya pinnar och grenar. Kaniner älskar att gnaga och genom gnagandet slipar de ner sina tänder. I jordlådorna får de utlopp för sitt grävbeteende och gräver gärna gångar och hål.

En ensam kanin i en liten bur i mörkret utanför någons ytterdörr. Det är tyvärr en ganska vanlig syn som i alla fall brukar få undertecknad att få ont i magen. Kanske har barnens inledande intresse lagt sig för den en gång så efterlängtade familjemedlemmen. Kanske räcker tiden inte till.

– Man får hoppas att de tas ut ibland, att de får röra på sig och bli ompysslade. Att de får kärlek fast det inte syns just då. Det är inte ett gott kaninliv att bara sitta i en bur hela tiden, säger Pernilla Eriksson och lyfter upp en kanin och håller den intill ansiktet.

Just kombinationen barn och kanin har Pernilla stor erfarenhet av. I familjen finns tre barn; två, sex och åtta år gamla. Zoe, som är åtta och som fått ge namn åt uppfödningen, var den stora anledningen till att man en gång skaffade kaniner. Zoe har epilepsi och adhd och för henne har kaninerna spelat en avgörande roll för välbefinnandet.

– Att sitta här ute och pyssla och gosa med kaninerna betyder väldigt mycket, det är enda gången hon är lugn och kan varva ner. Hon tar mycket ansvar, mer än vad man kan begära av en åttaåring. Hon städar och mockar och blir arg om hon inte får vara med och sköta om dem.

Generellt tycker dock Pernilla att man som kaninköpare måste vara medveten om att det alltid är den vuxna som har huvudansvaret. Och att man tänker på att lära barnen viktiga saker som att inte hålla fast en kanin som inte vill bli buren, att inte väcka en kanin som ligger och sover och att de alla är individer med olika personligheter.

– Även om man vill hålla sin nya kanin så kanske man inte kan göra det hela tiden. Man får börja med korta stunder och ha tålamod för att bygga upp tilliten. Men det är också så att en del kaniner aldrig vill sitta i knät, medan andra älskar det. Sen måste man lära barnen att kaniner är sköra djur: om man lyfter dem fel och inte håller under rumpan kan de bryta ryggraden och bli förlamade.

Alla kaniner som Pernilla föder upp öronmärks och tänderna undersöks av veterinär innan de kommer till ett nytt hem. Alla har antingen stamtavla eller "härstamning" vilket är en enklare form av släktintyg. Hon är noga med vilka hon säljer till och det händer att hon tar tillbaka kaniner som av olika anledningar inte har fått det bra.

Vi byter gård och går in till ungarna. Förföriskt söta och om möjligt ännu mer nyfikna än de vuxna djuren. Jag sätter mig på huk för att inte råka trampa på dem, de »

Om man har plats och möjlighet är kaningårdar att föredra framför att bara ha en bur. Dels får kaninerna mer utrymme att röra sig på och dels är det lättare för djurägaren att umgås med sina kaniner.

Pernilla Eriksson tillbringar flera timmar varje dag i gårdarna.

» är bara några veckor gamla och letar sig in under min kappa. Det är kyligt i luften denna oktobermorgon men det verkar inte bekomma kaninerna särskilt. Pernillas kaniner bor bara utomhus även om hon tar in dem då och då för kortare stunder. Snart kommer de att byta till vinterpäls.

– Värme är faktiskt ett större hot än kyla. Många placerar sin kaninbur på en solig altan vilket inte är bra, då kan de få värmeslag. Kaniner är gjorda för att vara utomhus och klarar i regel kyla bra. Men man kan alltid ta in en utekanin någon timme då och då om det är extra ruggigt ute och man inte vill sitta i kaningården när det är kallt.

Vad behöver man då tänka på inför vintern, hur förbereder man dem för månader av snö och kyla? Pernilla Eriksson berättar att hon ser till att storstäda och spola burarna innan det blir alltför kallt så att underlaget inte fryser, risken finns annars att kaninerna får köldskador under fötterna. Därefter fyller hon på med mycket sågspån i botten och en laddning halm. Dessutom lägger hon rejält med både hö och halm på marken utanför buren. Vattenflaskor och skålar fyller hon med halvljummet vatten två till tre gånger per dag. Just skålar för vatten är bra vintertid, då kan kaninen slicka på isen och man kan fylla på med snö som de också dricker.

– Man kan också sätta upp värmelampor om det är extra kallt. Om man har plats och möjlighet skulle jag verkligen rekommendera att man bygger en kaningård och inte bara ha en bur. Det blir roligare för alla inblandade, både kanin och människa. Kaniner har ett stort rörelsebehov och behöver få möjlighet att skutta och sträcka ut sig ordentligt. ■

Värme är ett större hot än kyla. Många placerar sin kaninbur på en solig altan vilket inte är bra, då kan de få värmeslag.

Förutom praktisk skötsel som rengöring och utfodring lägger Pernilla mycket tid på att socialisera kaninerna. Här är en unge som är fem veckor gammal.

Hur ska kaniner bo?

För att tillgodose kaninens sociala behov bör man ha minst två stycken tillsammans. I det vilda lever de i grupper om 2-15 djur. Honor går bra att ha tillsammans, liksom kastrerad hane och hona. Hanar rekommenderas inte att ha tillsammans då risken finns att de börjar slåss, även kastrerade hanar kan göra det. Att föra samman kaniner kräver att man är ordentligt påläst, det måste ske i flera steg där de får vänja sig vid varandras lukter innan man för ihop dem.

Även om kaniner tycker om att vara ute går det att ge dem ett bra liv inomhus. En stor inomhusbur är bra när man inte är hemma, sen går det utmärkt att låta dem springa fritt inne när man kommer hem; kaniner kan lära sig att gå på låda och bli rumsrena. Se dock till att säkra hemmet så att de inte kommer åt att gnaga på sladdar och andra farliga saker.

Vad ska kaniner äta?

Hö är den absolut viktigaste foderkällan och ska ges i störst mängd. Som komplement till det kan man ge bladgrönt av olika slag som gräs, maskrosblad eller blast från rotfrukter. Många av de olika blandfoder/torrfoder som finns att köpa till kaniner är för fet, lättuggad och fiberfattig.

Pellets av god kvalitet med minst 18 procent fiberhalt kan ges i små mängder som belöning. Som godis kan man även ge en liten bit morot, frukt eller en knäckebrödsbit. En viktig del av kosten är även den egenproducerande nattavföringen; små "pluttar" som kommer från blindtarmen och innehåller viktiga vitaminer och mineraler som kaninen behöver.

Källa faktarutor: Jordbruksverket samt Sveriges Kaninvälfärdsförening, SKVF

LÄSTIPS

SKVF är en förening som verkar för att höja kaninens status som husdjur genom att sprida kunskap. Gå in på www.skvf.se och läs mer, bland annat om hur du bäst för samman kaniner eller om du vill ha tips på miljöberikning och sysselsättning.

Grenar och pinnar är bra för tänderna och fungerar även som sysselsättning. Vintertid behöver vattnet bytas ett par gånger om dagen.

Halm och hö hjälper till att hålla värmen under kyliga vinterdagar.

Varmt tack!

Gåvo-givare

TILL MINNE AV

Barbro Löfgren
Jenny, Fredrik, Julia,
Linn och Elin Forsblom — Björnlunda

Björn Bolsing
Kalle Bolsing med familj — Borås

Ella Alexandersson
Familjen Thorlid — Höllviken
Gudrun och Kent Karlsson — Varberg
Helmy Nilsson och Edit Lilijan — Arlöv
Stefan & Marie Alexandersson — Helsingborg

Stig Lindholm
Catharina Hagvall — Årsta

Ulf Stjerndahl
Ingela Nordén Karlsson
och Eirrun Åkesdotter — Vänersborg

GÅVOR

Till stöd för hemlösas djur

Alexia Nästesjö Todd — Kalmar
Anja Byklum — Stockholm
Anna Claesdotter Jäderlind — Stockholm
Anna Öhrby — Göteborg
Ann-Christin Jakobsson — Uddevalla
Anne Hammarskjöld — Stockholm
Annika Haueter — Flisby
Ann-Katrin Espling — Söderhamn
Berit Ivarsson — Staffanstorp
Carina Rooth — Gävle
Cristell Barati — Stockholm
Elisabeth Lööw — Stenhamra
Elisabeth Suup — Kumla
Eva Jansson — Sollentuna
Gustav Niläng — Uppsala
Isabel Vanderberg — Stockholm
Jeanette Thygesen — Byxelkrok
Jenny Palmgren
Karin Berggren Råland — Åkersberga
Karin Cedervall — Falun
Karin Sandberg — Tyresö
Kjell Englund
Kristina Rolfsdotter — Uppsala
Kristina Seel — Lidingö
Linn Lagerström
Ludvig Ramberg — Göteborg
Man Chiu Leung Carlson — Stockholm
Maria Gylling Brambeck — Solna
Maria Sjödahl
Marita Johnsson
Martin Ingman — Munkedal
Mikael Mårtensson — Onsala
Petra Larsson — Örby
Pia Ortman — Lidingö
Siv Hedram — Mellerud
Sofia Gustafsson
Soile Maria Vapekko — Sundsvall
Susanne Eriksson
Yvonne Larsson

Övriga gåvor

Ingrid Mattsson — Kristinehamn
Jens-Peter Olsson — Tungelsta
Johan Berggren — Nyköping
Kristina Bexar Fischbacher — Arvika
Lisa Säfwenberg — Stockholm
Maija-Leena Eloranta — Vänge
Payex Sverige (Fonus) — Visby
Stig Grasser — Helsingborg

Vi önskar alla våra medlemmar

God Jul
& Gott Nytt År

Katastrofläge för de vilda djuren

– men det finns framtidshopp

Sedan 1970-talet har den biologiska mångfalden runt om på jorden minskat med 68 procent, enligt den senaste rapporten från Världsnaturfonden WWF, World Wildlife Fund. Det kan låta nattsvart, men även om läget är allvarligt finns det ljusglimtar i mörkret och en möjlighet att vända utvecklingen.

Text: Jeanette Thelander

Det finns bara ca 3900 tigrar kvar i världen även om den negativa utvecklingen är på väg att vända i vissa länder.

Foto: Ridho Hafizh/WWF - Indonesien

Sumatranoshörningen blev nyligen utrotad i Malaysia. I dagsläget finns ca 80 stycken kvar, bland annat i Borneo, där man tar till allt mer desperata åtgärder för att försöka rädda arten.

”Det är en utmaning att vara en motkraft till den illegala brottsligheten. Men i Kenya och Tanzania har det blivit bättre för afrikansk elefant, savannelefant och skogselefant.

Det är verkligen kris nu, men det finns ljus också, även om det behövs stora förändringar. Orden är Louise Carlssons, biolog och naturvårdsexpert på svenska WWF.

– Det ska inte behöva gå så långt tycker man, det känns ungefär som i en Hollywoodfilm där man lyckas desarmera bomben i sista sekunden.

I rapporten, Living Planet Report 2020, ser det ut som om kurvan för biologisk mångfald har gått nästan spikrakt nedåt sedan 1970. De senaste 50 åren har de vilda ryggradsdjuren runt om på jordklotet blivit allt färre, både när det handlar om antalet djur och antalet arter. Framför allt beror det på att djurens livsmiljöer försvinner när människan tar alltmer mark och vatten i anspråk. Men även klimatförändringarna och olika former av miljöutsläpp påverkar många djur, liksom invasiva arter och överexploatering av naturen, till exempel alltför intensivt och ohållbart fiske eller jakt.

– Allra sämst går det för groddjuren, säger Louise Carlsson. Men bland de större djuren kan man till exempel nämna vaquita-tumlaren utanför Mexiko, Sumatra-noshörningen och elefanterna.

Vaquita betyder ”liten ko” och vaquita-tumlaren (kallas även Kaliforniatumlare) är en av de minsta tumlarna. Precis som delfiner och andra valar använder de ett slags ekolodsteknik för att orientera sig i vattnet, upptäcka faror och hot. Men hotet från tjuvfiskares nät kan de inte upptäcka. Dessvärre är fisknätens nylontrådar för tunna för att vaquita-tumlarna ska kunna registrera dem. Därför fastnar de i näten och drunknar efter några minuter, när de inte kan komma upp till ytan och få luft.

En vetenskaplig studie från 2019, som bland annat byggde på utrustning som kan detektera vaquita-tumlarnas olika läten, uppskattade att det då bara fanns ett tiotal individer kvar. När du läser detta kan faktiskt vaquita-tulmlaren redan vara utrotad.

Inte heller för Sumatra-noshörningen går det särskilt bra. I Malaysia blev den nyligen utrotad och där den fortfarande

finns i ett fåtal exemplar, till exempel på Borneo, tar man nu till desperata åtgärder.

– Man försöker fånga in dem och ta dem till stora hägn där man hoppas att de ska kunna föröka sig och sedan kunna släppas ut i det fria igen, berättar Louise Carlsson. Men det finns färre än 80 kvar och det är långt ifrån säkert att insatserna kommer att lyckas.

Att läget för elefanterna är besvärligt är ingen nyhet. Fortfarande bedrivs handel med elfenben och tjuvjakt är ett fortsatt problem. Bakom tjuvjakten ligger organiserad brottslighet som snabbt kan byta art eller geografiskt område när effektiva insatser görs.

– Det är verkligen en utmaning att vara en motkraft till den illegala brottsligheten, konstaterar Louise Carlsson. Men i Kenya och Tanzania har det faktiskt blivit bättre för de afrikanska elefanterna, savannelefant och skogselefant. Däremot går det sämre i Asien för den asiatiska elefanten.

En stor skillnad mellan arterna är att både hanar och honor har betar när det gäller de afrikanska elefanterna. Bland de asiatiska elefanterna är det bara hanarna som har betar. Därför är inte tjuvjakten det största hotet i Asien. Där är det i stället konflikterna med människor som är huvudproblemet. När elefanternas livsmiljöer försvinner tvingas de ge sig in i människornas odlingar för att äta sig mätta.

Men det finns trots allt visst hopp. Indien, Nepal och Thailand ligger i topp när det gäller att skydda områden som elefanterna kan leva i.

– Där är myndigheterna engagerade och de har många nationalparker, säger Louise Carlsson. Men många av djuren behöver stora ytor och lever även delvis utanför skyddade marker. De behöver vandra för att hitta tillräckligt med mat och vatten över hela året. Så det gäller att få sammanhängande system av skyddade områden och korridorer mellan dessa där djuren kan röra sig.

I Indonesien och Indien finns numera varningssystem som gör att lokalbefolkningen direkt får veta om elefanterna uppehåller sig i ett visst område. Då kan de undvika att till exempel valla andra djur i det området under den aktuella tiden. En liknande typ av system finns för lejon i Afrika.

I Indien, där många elefanter blir påkörda av tåg, har man utvecklat ett varningssystem med sensorer där lokförarna får signaler om att det uppehåller sig elefanter på banvallen. På så sätt kan tåget sänka hastigheten så att det går att bromsa om det finns elefanter på spåret. I Thailand har man »

De senaste 50 åren har de vilda ryggradsdjuren runt om på jordklotet blivit allt färre, både när det handlar om antalet djur och antalet arter. Allra sämst går det för grodjuren, säger Louise Carlsson, biolog och naturvårdsexpert på svenska WWF.

Foto: David Lawson/WWF-UK

» nyligen byggt en ny motorväg med en praktisk ekodukt där djuren kan ta sig över och det finns fler positiva exempel som också har effekt.

En av de främsta symbolerna för hotet mot olika arter har sedan länge varit tigern. Nu verkar det som om den negativa utvecklingen med allt färre tigrar har stannat upp och kanske till och med är på väg att vända.

– Men det finns bara ungefär 3900 tigrar kvar i dag, påpekar Louise Carlsson. I Sydostasien går det inte bra, tigrarna minskar fortfarande i till exempel Indonesien och Malaysia. Och i Vietnam finns inga tigrar alls kvar.

Även beträffande tigrarna är Indien i topp när det handlar om positiv utveckling, tillsammans med Nepal, Bhutan och Ryssland.

– Gemensamt är att man samverkar mellan myndigheter, lokalbefolkning och andra lokala aktörer, till exempel jägare, förklarar Louise Carlsson. De flesta tigrar rör sig dessutom mellan angränsande länder, så det gäller att olika länders myndigheter kan samarbeta och agera gemensamt.

De vilda djuren är beroende av vildmark och det är en bristvara på vår planet. I dag är 75 procent av den isfria landytan starkt påverkad av människan och 66 procent av haven. Till och med i de mest svårtillgängliga djuphavsgravarna har man hittat spår av plast. Med en växande befolkning ökar trycket på naturens resurser och allt mindre blir kvar till de vilda djuren. Redan i dag används planeten på ett sätt som inte är hållbart. Varje år använder människorna mer resurser än vad jorden kan förnya.

– Vi i den rika delen av världen måste minska vår konsumtion, konstaterar Louise Carlsson. Gör vi det, så gynnar det inte bara oss själva utan också de vilda djuren.

Att minska trycket på naturen och bara bruka jorden på ett sätt som är hållbart är inte bara bra, det är absolut nödvändigt för allt liv på jorden och läget är inte hopplöst. Nyligen antog till exempel EU:s miljöministrar en plan med 14 punkter som ska utgöra grunden för EU:s strategi för biologisk mångfald. I den ingår att minst 30 procent av EU:s mark och vatten ska skyddas som ett första steg. Strategin får betydelse också på den nationella nivån.

I ett svenskt perspektiv syns en positiv utveckling när det handlar om exempelvis havsörn, lo, järv och björn där populationerna ökar långsamt. Men samtidigt hamnar allt fler

”Biologisk mångfald har kommit upp på agendan på ett helt annat sätt nu. Det går att desarmera den här tickande bomben.

I Sverige syns en positiv utveckling när det handlar om exempelvis havsörn, lo, järv och björn där populationerna ökar långsamt. Lodjuret klassas dock som ”sårbar” av SLU Artdatabanken.

arter på rödlistan, som en följd av framför allt intensivt jord- och skogsbruk och ny infrastruktur.

– Men där naturvården är med och där man gör insatser går det att förändra, säger Louise Carlsson. Hade inte naturvården funnits hade det sett mycket värre ut. En del djurarter kan hämta sig relativt snabbt, medan det tar lång tid för andra. Att havsörn och björn ökar i Sverige nu till exempel är framför allt ett resultat av att ett antal miljögifter förbjöds på 1970-talet.

– Och den senaste tiden har allt fler, även politiker, börjat inse att miljöfrågan och den biologiska mångfalden hör ihop och är beroende av varandra. Biologisk mångfald har kommit upp på agendan på ett helt annat sätt nu. Så det går att desarmera den där tickande bomben som förlusten av biologisk mångfald innebär. Men det är bråttom. ■

Fakta

Tre arter det går bättre för i Sverige

- Havsörn (Nära hotad) Antal par har ökat från ca 70 1976 till ca 800 par 2019. Faror: Färre grova träd för bobygge, ökat friluftsliv, bly och andra miljögifter, tågtrafik, kraftledningar och vindkraftverk.
- Björn (Nära hotad) Ökat från ca 130 björnar på 1930-talet till ca 2800 djur 2017. Dock har antalet gått ner från 2008 (ca 3300 individer) och framåt. Faror: Miljögifter, mänsklig påverkan, jakt.
- Järv (Sårbar) Ökat från ca 100 på 1960-talet till ca 1000 år 2019 (gäller Skandinavien som helhet). Faror: Miljögifter, födobrist vintertid, jakt.

Tre arter det går bättre för i världen

- Mindre svartfenad revhaj (Nära hotad) Ökat med 360 procent genom utökat skydd och fiskeförbud i Australien. Faror: Fiske, mänsklig påverkan/förlust av livsmiljöer, klimatförändringar.
- Tiger (Hotad) Stillastående eller svagt ökande trend. Antal individer ca 2900. Faror: Miljögifter, mänsklig påverkan/krympande livsmiljöer, jakt.
- Stora valar (8 av 13 stora valarter klassas Hotad eller Sårbar). Mest hotad är nordkaparen, antal individer ca 300. Valfiskeförbud har bromsat utvecklingen, men Island, Japan och Norge jagar fortfarande val. Knölval, sydkapare, Grönlandsval och blåval ökar i antal. Faror: Jakt, miljögifter, mänsklig påverkan/förlust av livsmiljöer, buller, kollisioner med fartyg, klimatförändringar.

Tre arter det går sämre för i Sverige

- Ål (Akut hotad) Minskat med 95-99 procent sedan 1950. Antal individer: Svårbedömt. Faror: Vattenkraftsutbyggnad, sjösänkningar, utdikningar, fiske, virus och parasiter.
- Igelkott (Nära hotad) Minskat med 40 procent de senaste tolv åren. Antal individer ca: 30000. Faror: Förlust av småskaligt jordbrukslandskap, trafik, naturliga fiender, insekticider, förlust av övervintringsplatser, dålig spridningsförmåga.
- Östersjötumlare (Akut hotad) Beräknas minska med tio procent de närmaste 21 åren. Antal individer ca 500, men bara 98 reproduktiva. Faror: Dioxiner, bifångst i fiskeredskap, buller.

Tre arter det går sämre för i världen

- Sumatra-noshörning (Akut hotad) Minskar fortfarande, nyligen utrotad i Malaysia. Antal individer ca 80, men endast 30 reproduktiva. Faror: Mänsklig påverkan/förlust av livsmiljöer, miljögifter, klimatförändringar.
- Vaquita-tumlare (Akut hotad) 2019 fanns ett tiotal individer kvar. Faror: Tjuvfiske med nät, miljögifter, mänsklig påverkan/förlust av livsmiljöer.
- Asiatisk elefant (Hotad) Minskar fortfarande, utrotad i Pakistan och Vietnam. Antal individer svårbedömt, uppskattas till ca 40000. En liten ökning i Indien har noterats. Faror: Mänsklig påverkan/förlust av livsmiljöer, jakt, trafik.

Källor: Artdatabanken (SLU), Naturvårdsverket, IUCN Redlist (International Union for Conservation of Nature's Red List of Threatened Species) och WWF.

De vilda djuren behöver hjälp under vintern

– det här kan du göra

Olika arter klarar kalla och snörika vintrar olika bra. En del är anpassade till vårt klimat men för många vilda djur kan det innebära massdöd. Här tipsar vi om vad du kan göra för att hjälpa de vilda djuren igenom årets kallaste och bistraste månader.

Text: Louise Cederlöf & Jan-Åke Hillarp

Om vintern är kall och lång kan det leda till stora nedgångar i fågelbestånden. Därför är stödutfodring bra.

Fåglar

Ska man mata eller inte?

Ja, man ska mata. Om vintern är kall och lång kan det leda till stora nedgångar i fågelbestånden. Därför är stödutfodring bra. För den fågelintresserade är det också ett utmärkt tillfälle att studera deras beteenden, utseenden, könsskillnader och hur man skiljer gamla fåglar från unga.

Vad ska man ge?

Det beror på vilken fågel vi pratar om men i princip gäller att utfodra fåglarna med så mycket fett och kolhydrater som möjlighet. Ofta har de själva en bra känsla för vad som passar dem. Mesar, finkar och hackspett föredrar fettrik föda som solros- eller hampfrön medan sparvar gärna också äter spannmål som havre eller vete. Trastar och sidensvansar behöver mat med fruktsocker: bär, äpplen (dock ej hårda gröna) eller annan frukt. Till gråsparvar fungerar undulatfröblandningar bra. Torra ostkanter kan man också ge, det gillas av flera arter; skär i små bitar så tar inte skator och andra kråkfåglar hela skalken direkt.

Änder och svanar kan få problem att hitta mat när vattendrag fryser, man kan hjälpa dem genom att ge hel vete eller kross av havre eller korn. Även wienerbröd är kaloririkt och bra. Bröd får annars endast ges om det inte är mögligt! Om fåglarna andas in mögelsporer kan dessa börja växa i luftsäckarna och leda till aspergillos. Aspergillos är en svampsjukdom orsakad av mögelsvamp och är dödlig för fåglar.

Hur ska födan serveras?

Småfåglar matas bäst med foderautomat. Talgbollar passar utmärkt för mesar, nötväcka, hackspett och skata. En god idé är att variera både placering och serveringsmetod. Vissa fågelarter föredrar att äta direkt från marken och då läggs födan med fördel i anslutning till buskage. Det gör att fåglarna känner sig säkrare och är skyddade från rovfåglar. Om man placerar fågelmaten alltför öppet får man sannolikt färre besök. Se till att fodret som läggs på marken äts upp under dagen, annars drar den till sig råttor, speciellt i tätorter. På landet är det inget problem då smågnagarna som lockas fram blir byten åt ugglor.

Vid utfodring av rovfåglar gäller särskilda bestämmelser. Rovfåglar kan matas med slakteriavfall eller avfall från mataffärens köttdisk, men det måste tas in på kvällen så att inte räv och vildsvin äter upp det. Det är viktigt att köttet är fritt från bly eller blyhagel om man använder viltkött. Det måste också tinas under natten innan servering då de flesta rovfåglar inte kan hacka i sig fruset kött.

Behöver man ge vatten?

Alla fåglar blir glada för dricksvatten, fyll en skål inne på kvällen och sätt ut på morgonen. Snö är annars oftast ett pålitligt alternativ om vattendragen frusit. Fåglar dricker också smältvatten från istappar eller hustak. Tänk på att andfåglar behöver ha tillgång till vatten både för att dricka och för att få i sig torr föda.

Något mer man bör tänka på?

Salmonellabakterier förekommer bland alla vilda djur, och hos småfåglar främst hos domherre, grönsiska, gråsiska och grönfink. Fågelbord leder ofta till smittspridning av både salmonella och fågelkoppor och måste därför rengöras och desinficeras minst en gång per vecka. »

Det är aldrig för sent att börja stödmata men det är en fördel att börja utfodra rådjur och hare tidigt på vintern med hö eller ensilage.

Däggdjur

Vilka djur behöver man mata?

Älg och skogshare hittar i regel mat trots snö och kyla. Värre är det för rådjur och fälthare, de kan dö i stort antal om snötäcket är djupt och skaren hård. Individens egen förmåga och erfarenhet att hitta mat spelar stor roll för överlevnaden; en hård vinter kan upp till 40 procent av rådjursstammen svälta ihjäl. Aktiv utfodring är därför en stor hjälp för dem.

Vad ska man ge?

Rådjur lever på högvärdigt foder som örter, knoppar eller blåbärsris. Grovfibrigt foder som barr och kvistar kan leda till allvarliga problem med matsmältningen. Tidigt skördat hö med bra näringsvärde är bra rådjursmat, liksom tillskottsfoder i form av spannmål, frukt, grönsaker eller pellets. Rådjuren äter gärna just äpplen och morötter eftersom de innehåller både socker och vatten. Fältharen uppskattar knoppar och bark från lövträd, man kan också tillskottsfodra med hö eller hösilage. Vill man mata ekorrar så äter de gärna solrosfrön och jordnötter, liksom hasselnötter, mandlar och valnötter.

Hur ska födan serveras?

Till rådjuren är det bra att sprida ut fodret i högar över ett mindre område. Starka individer håller ofta de svagare borta från utfodringsplatserna; om man lägger ut högarna med minst 50 meters avstånd får fler del av fodret.

Hösilagebalar kan man öppna på sidan och låta djuren äta direkt ur. Det är viktigt att tänka på placeringen av foderplatsen. Undvik att fodra i närheten av trafikerade vägar och i områden där det finns rovdjur, matplatsen kan nämligen vara ett utmärkt ställe för exempelvis lodjur att attackera på. Fri sikt runt foderplatsen ger klövvilt en chans att upptäcka rovdjur. Fältharen besöker ofta rådjurens foderplats och äter av spannmålen eller av pellets. Om harar kommer på besök i ens trädgård brukar de äta äpplen, man kan också lägga ut morötter och vete. Om man har asp- eller sälgträd på sin egen mark kan man halvfälla dessa åt hjortvilt och harar.

Ska man ge vatten?

Däggdjuren är precis som fåglarna tacksamma för rumstempererat dricksvatten. Sätt ut lagom stora skålar/hinkar.

Något mer man bör tänka på?

Även om det aldrig är för sent att börja stödmata så är det en fördel att börja utfodra rådjur och hare tidigt på vintern med hö eller ensilage för att undvika foderstörningar. Då får också rådjurens vomflora en chans att anpassa sig. Tänk på att du måste ha markägarens tillstånd för att utfodra vilt. ■

Källor: Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA), Naturhistoriska riksmuseet, Svenska Jägareförbundet.

Så gör du ett djurvänligt klädval

Den här tiden på året köper många kläder och andra textilier av varmare slag. Men om man vill handla djurvänligt gäller det att se upp. Produkten kan vara gjord av dun och ull där djuren farit illa. Ändå finns det ljusglimtar och en vilja till förändring i branschen. Djurens Värld går igenom vilka märkningar som finns och vad man bör undvika.

De senaste åren har ett flertal uppmärksammade skandaler briserat där det avslöjats hur djur vars päls används till material i kläder, skor och täcken och kuddar hanteras. 2008 upprördes konsumenter världen över när hanteringen av merinofår blev känd. Delar av huden på fårets bakdel skärs bort för att undvika insektsansamling i de djupa hudvecken, så kallad mulesing. 2009 visade Kalla Fakta i TV4 hur levande gäss plockades på fjädrar trots att det redan då var förbjudet inom EU. 2013 kom det också fram att angorakaniner i Kina fick pälsen bortryckt innan de slaktades och 2017 avslöjade djurrättsorganisationen Peta hur angoragetter i Sydafrika misshandlades i en hjärtskärande film.

En positiv sak till följd av skandalerna är att konsumenterna vill ha förändring och många företag vill kunna försäkra sina kunder om att djurskydd är viktigt. Därför har det på senare år kommit nya märkningar på området. Den internationella oberoende organisationen Textile exchange har tagit fram flera tredjepartscertifieringar med märkning som säkerställer djurens välfärd i framtagandet av produkten, allt från uppfödning till hur ullen och fjädrarna avlägsnas från djuret.

Den märkning som har kommit längst är RDS, Responsible Down Standard, och innebär bland annat att inga fåglar plockats levande och att de inte har tvångsmatats under uppfödningen. Det är en utveckling av det svenska företaget Fjällrävens arbete med att djurskyddssäkra hela leverantörskedjan för deras dun, från ägg till slakt (”Vårt dunlöfte”). Det finns även en motsvarande certifiering för fårull, RWS, Responsible Wool Standard, som är relativt ny och inte riktigt fått fäste hos företagen än. För mohair arbetas det just nu fram en liknande certifiering men på grund av coronapandemin har arbetet med den försenats. Det är i dagsläget oklart när RMS, Responsible Mohair Standard, når konsumenterna.

– Om man köper kläder av material som kommer från djurriket bör man välja produkter med en etablerad djurskyddsmärkning eller fråga säljaren vilka tillverkare som ger djurskyddsgarantier. Råvaror som dun och päls bör vara biprodukter från livsmedelsproduktion och inte komma från uppfödning som kasserar resten av djuret, men även plågsamma rutiner som levandeplockning av fåglar och mulesing är viktiga att välja bort, säger SDFs generalsekreterare Johan Beck-Friis. ■

Det här kan du göra som konsument:

- Välj i första hand produkter som är märkta med RDS (Responsible Down Standard), RWD (Responsible Wool Standard) och Mulesing free.
- Om märkning saknas: fråga i butikerna om de har en djurskyddspolicy och om produkterna de säljer är certifierade på något sätt.
- Hör av dig direkt till huvudkontoren för butikerna/företagen som säljer produkter som kommer från djur och ställ frågor om djurskyddspolicy.
- Köp inte ull- och dunprodukter där ursprunget inte kan redovisas. Det finns många syntetiska alternativ att välja på som värmer bra och som är bättre att köpa om man är osäker på hur djuren hanterats.
- Köp inte päls från andra djur än sådana där pälsen är en biprodukt (t ex får). Gäller även för pälsdetaljer på mössor, vantar, jackkragar m.m. Djur inom pälsindustrin lever ofta under dåliga förhållanden där de inte kan utföra viktiga naturliga beteenden.

Fotnot: För alpacka och kashmir finns i dagsläget ingen oberoende certifiering/märkning men det arbetet är under utveckling.

Vilgot och hundarna Lotus & Diesel

Text: Louise Cederlöf Foto: Jenny Andersson

Vilgot är 9 år och har två stora hundar. En tvåårig collie som heter Diesel, och en berner sennen-valp som heter Lotus. Det bästa med att ha hund är att man alltid har något att göra, tycker Vilgot.

I en gård på landet i östgötska Borensberg bor Vilgot Andersson med sin familj varannan vecka. Här bor också hundarna Lotus och Diesel – och två katter. Hos mamma, där han bor den andra tiden, finns ytterligare tre katter: en som bara är hans egen, och två som de delar på. Så husdjur finns det gott om, och har nästan alltid funnits, berättar Vilgot. Inget han har behövt tjata sig till med andra ord. Och turligt nog är just hundar Vilgots favoritdjur.

– Diesel brukar sova i mitt rum, på en matta nedanför min säng. Det är mysigt.

Lotus är bara fyra månader gammal och inte rumsren ännu. Det betyder att han inte har lärt sig att kissa och bajsa är något man gör utomhus. Han brukar därför få hålla till i köket.

– Vi har satt upp ett galler mellan köket och hallen. Det är bra för Diesel också, för ibland tycker han att Lotus är jobbig. Då går han in i mitt rum och lägger sig.

Hur funkar hundarna och katterna tillsammans?

– Hundarna bryr sig inte så mycket om katterna, de är vana vid varandra.

Både berner sennen och långhårig collie är raser med mycket päls. Deras päls behöver borstas och hållas efter för att inte bli tovig. Det brukar bonusmamma Jenny ta hand om, berättar Vilgot. Själv brukar han ta ut hundarna på promenad, ge dem mat och leka med dem.

– På somrarna när jag och mina brorsor leker med vattenspridaren utomhus, hoppar Diesel upp och biter vattenstrålen. Det är roligt. Jag och hundarna brukar också leka med bollar. Men mest gosar jag med dem.

Vad är roligast med att ha hund, tycker du?

– När man är ensam är det kul att hundarna finns, då har jag alltid något att göra.

Vilgot berättar att han alltid har varit djurintresserad. Och förutom hundar finns det ett annat djur han är mycket förtjust i.

– Jag gillar pandor. De är så gulliga. Jag har varit och sett dem på djurpark. ■

Vilgot Andersson med sina hundar Lotus och Diesel. Han brukar ta ut hundarna på promenad, ge dem mat och leka med vattenspridaren.

Namn: Vilgot Andersson
Ålder: 9 år
Bor: Borensberg i Östergötland.
Familj: Pappa Jörgen, bonusmamma Jenny, storasyskon Malte, Albin och Oliver.
Husdjur: Hundarna Lotus och Diesel. Fem katter (på två ställen).
Intressen: Innebandy, fotboll och husdjuren.

Vill du, som är högst 18 år, berätta om ditt husdjur i tidningen? Maila ett högupplöst foto på dig och ditt husdjur samt ditt telefonnummer till redaktionen för Djurens Värld: djurensvarld@djurskydd.org

BLÖTDJUR SOM ÄR IDEL ÖRA

UPPHOVSDJUR TILL VERB FÖR ATT ILLOJALT LAGRA FÖR EGNA BEHOV I KRISTID

JOBBAR MED DRAG

RÖT-SIMPA

HÖR HEMMA I GRYTA

SIGNAL-MAST MED ARMAR

ELEONORA, KNAPE OCH MESSING

LÖSNING MED HOC

GULD-MAKERI

MAROCKO

HOS SÅNA HAR BÅDA KÖNEN HORN

KALIUM

LUST-GÅRD

VÅR ÄLDSTA, STATIONÄRA TÄVLINGSBANA FÖR HÄSTSPORT

KAN VISST ÄVEN FRÅGETECKEN OCH UPPSLAGSBOK VARA

GLACIÄR

MARÄNG-ÄMNE

BETE

BAK-STRÖM

PIGGT

KOL-VÄTE

PORTO-SÅNG

BELASTA

VALS-VERK?

ERBIUM

GOJA

ELEKTRO-KARDIO-GRAFI

DEN GAMLE KOLA

DESPOT

HAR LILA TUNGA

I SAMMA SÅN KANSKE MAN KAN DRA RUNT

SÅN LIST ANAS

SNOKAR

FLYGER MYCKET TYST

GÖRS MED NÖJE?

JORD-SNURR

FÅGEL-TRÄCK

KAJOR

VILL VISSA SMÅ VÅRT-BITARE?

EN AS

ETT AS

TAS I EKAN

FÅGEL

VIRRIG

KARP-FISK

EXTRA

GIN & TONIC

ÖPPNING FRÅN MINDRE FARVATTEN

VASSBÅT

HELIGT LÖFTE

BAR-HALSAD FÅGEL

OM-VÄNDA

METER

KRAFTFULLT OCH SLUTGILTIGT INPRÄNTA

SOM LAR ELLER HOLOK

LEMUR-KRYSS 2020

Konstruktör: www.lena-holmlund.com

Rätt lösning till korsordet i nummer 3-2020:

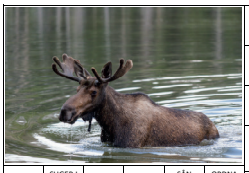

						VÄRD SIN VIKT I GULD I BULLAR		VILD-MARKS-FÄRD	TVÄR	TANT MED SPÖ	FRÅGE-TECKEN-FISK	RENLEV-NADS-PERSON	S	SOM VINTER-HAND
								S	A	F	F	R	A	N
						RULLAR FÖR BULLAR	K	A	V	E	L	BES-VÄRLIG LEVER	M	A
						KNAK-ANDE RACKAR-TYG	O	F	O	TAXI-FÖRE-TAG	U	B	E	R
	SUGER I SIG VÄXT-SAFT	SPET-ÄLSKA	TILL-GIVEN	SÅN TAR LUR I BUR?	ORDNA TYG I VECK	HADE VINTER-OS 1998	N	A	G	A	N	O	LAG-STRI-DIGT	I
	B	L	Ö	T	D	J	U	R	PLA-FOND	KNARK DJUR-RIKET	D	R	O	G
MADA-GASKAR-APA	L	E	M	U	R	BULTAR GÅR SOLEN	N	I	T	A	R	LITER TRAKT	L	KVÄLLS-NÖJE
G	A	P	KNALL KRAFT-BESTAR	P	A	N	G	FRUKT BEFRIAT BANAN	A	N	A	N	A	S
STOR SKILL-NAD	D	R	O	P	P	E	EFTER AFTER SUGARE	S	K	I	JAG JAG JAG JAG	E	G	O
TÅR, MEN SÄLLAN PÅ FOT	L	A	X	HAN AV POM-MERN	E	R	I	K	SKICKA E-POST	M	E	J	L	A
VAND-RANDE FISK	Ö	KOST-SAM ENTAL	D	Y	R	BANKETT BLÖT	G	A	L	A	GRUPP MED STRAITS	D	I	R
GRÅ ATLANT-FISK	S	E	J	UPPFÖD-NING GREPPA	A	V	E	L	LIGGER SÄMRE I	L	Ä	FLOD SKÄNKA SMAJLA	G	E
UNG OXE	S	T	U	T	FISKIG FEST-MÅLTID	Å	L	A	G	I	L	L	E	FILLING-FRONT
MELODISK FÅGEL SOM MAN I USA LITAR MER PÅ?	T	R	A	S	T	ÖREBRO LÄN	T	GATA I GÖTE-BORG	A	V	E	N	Y	

Konstruktör: Lemur-kryss www.lena-holmlund.com

DE FÄRGADE RUTORNA BILDAR ETT ORD = LÖSENORD

Skicka lösenordet till Svenska Djurskyddsföreningen,
Sandsborgsvägen 55, 122 33 Enskede,
eller maila till redaktionen:
info@djurskydd.org

TÄVLA MED OSS

Senast den 14 februari 2021 vill vi ha ditt svar. Glöm inte att ange din postadress. Bland de rätta lösningarna dras en vinnare som får tre trisslotter hemskickade.

Grattis Maj-Lis Kallin, Värmlands Nysäter, som blev förra numrets korsordsvinnare.

POSTTIDNING B

SVERIGE
PORTO BETALT
PORT PAYÉ

Avsändare: Svenska Djurskyddsföreningen, Sandsborgsvägen 55, 122 33 Enskede

PÅ SPANING I NATUREN

Ekorren
omtyckt av många

Få vilda djur är nog lika omtyckt av människan som den vanliga lilla ekorren. En tyngdlös smidighet tycks vila över detta djur.

Text & foto: Göran Ekström

Vid ett tillfälle uppehöll sig några yngre ekorrar vid en gammal högstubbe i skogen. I stubben fanns ett hål från en spillkråka, och av spåren att döma besöktes den tydligen av de små nyfikna djuren ibland. Jag föll för frestelsen att lägga lite solrosfrö i torrstubbens hål för att testa deras reaktion. Nästa dag ligger en massa fröskal kvar i hålet, som bevis på ekorrarnas närvaro och kalas. Efter en ny leverans frö sätter jag mig i närheten för att följa den närmaste händelseutvecklingen.

Det dröjer inte länge förrän de små nyfikna djuren visar sig. Den ena hoppar direkt in till det dukade bordet, vilket orsakar stor avundsjuka hos kompisen utanför som förstått den andres mer gynnade position. Efter en stund, då ekorren inne i hålet hoppar ut ett ögonblick för att se att ingen fara hotar, utnyttjar kompisen direkt tillfället och kastar sig blixtsnabbt in till det åtråvärda skafferiet.

Nu blir rollerna ombytta. Missunnsamhetens svåra kval märks tydligt från den tidigare gynnade individen, med irriterade ljud och rörelser. Så pågår det en god stund mellan ekorrarna som hela tiden byter plats och har ett otroligt uppskruvat rörelsetempo, trots att de inte känner sig störda av min närvaro.

När de ätit färdigt lämnar de blixtsnabbt det tomma matförrådet likt flygande bruna skinnbitar hit och dit, för att hastigt göra tvärstopp och blickstilla bevaka att ingen fara hotar.

Vad vore djurlivet i skogen utan inslag av ekorrar? ■